ŠVEITSI–EESTI
koostööprogramm

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

16.–19. NOVEMBER 2026

SOTSIAALSE INNOVATSIOONI ÕPPEREIS

PORTUGAL, LISSABON

Õppereisi eesmärgid ja osaleja roll:

16.–19. novembril 2026 toimus Portugalis Lissabonis Šveitsi–Eesti koostööprogrammi raames sotsiaalse innovatsiooni õppereis, millel osales 21 Eesti esindajat riigiasutustest, kohalikust omavalitsusest, arendusorganisatsioonidest ja vabaühendustest. Õppereis toimus koostöös Portugali ja Slovakkia sotsiaalse innovatsiooni valdkonna esindajatega.

Õppereisi eesmärk oli tutvuda Portugali sotsiaalse innovatsiooni ökosüsteemi, selle rahastusmudelite, tugiteenuste ja koostöövõrgustikega ning saada ülevaade sellest, kuidas riigis toetatakse ühiskondlike probleemide lahendamisele suunatud algatusi.

Portugal on sotsiaalse innovatsiooni arendamisega süsteemselt tegelenud juba üle kümne aasta. Selle aja jooksul on kujundatud rahastusmeetmed ja tugisüsteem, mis ühendavad avaliku sektori, sotsiaalsed ettevõtted, investorid ja teised ühiskondliku mõjuga organisatsioonid. Õppereis võimaldas tutvuda nii riikliku korralduse kui ka praktiliste algatustega, mis tegelevad näiteks haridusliku ebavõrdsuse, vanemaealiste üksilduse ning keskkonnaprobleemide lahendamisega.

Kolme päeva jooksul käsitleti sotsiaalse innovatsiooni rahastamist, avaliku ja erasektori koostööd, ühiskondliku mõju hindamist ning organisatsioonide võimekuse arendamist.

Reisipäevik koondab toimunud kohtumised, tutvustatud organisatsioonid ja algatused ning osalejate tähelepanekud. Päevade kaupa saab ülevaate Portugali sotsiaalse innovatsiooni rahastus- ja tugisüsteemist, mõjuettevõtluse keskustest ning praktilistest lahendustest, millega õppereisil tutvuti.

Tegevus on osa Šveitsi-Eesti koostööprogrammi "Sotsiaalse kaasatuse toetamine" tegevustest, mis on suunatud kodanikuühiskonna tugevdamisele sotsiaalse innovatsiooni edendamise kaudu. Tegevust kaasrahastab Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Portugalist üldiselt

Portugal on Edela-Euroopas asuv ligikaudu 10,7 miljoni elanikuga riik, mille pealinn on Lissabon. Euroopa Liitu kuulub Portugal alates 1986. aastast. Sarnaselt Eestiga seisab riik silmitsi rahvastiku vananemise, piirkondliku ebavõrdsuse, tööjõupuuduse ja avalike teenuste kättesaadavusega seotud probleemidega. Eelkõige puudutavad need väiksemaid linnu ja maapiirkondi, kust inimesed liiguvad suurematesse keskustesse.

Portugal on üks Euroopa riikidest, kus sotsiaalse innovatsiooni arendamiseks on loodud eraldi riiklik tugisüsteem. Selle eesmärk on toetada uusi lahendusi ühiskondlikele probleemidele ning aidata organisatsioonidel oma ideid katsetada, arendada ja ellu viia.

2014.aastal käivitati Portugal Inovação Social ehk Portugal Social Innovation, mille kaudu hakati Euroopa Liidu vahendeid kasutama sotsiaalse innovatsiooni sihipäraseks toetamiseks.

Portugali lähenemise eripära on erinevate rahastusmudelite kasutamine. Lisaks tavapärastele toetustele ühendatakse avaliku ja erasektori raha ning rakendatakse tulemuspõhist rahastamist. Nii saavad ühiskondlike probleemide lahendamisse panustada riik, kohalikud omavalitsused, ettevõtted ja teised investorid.

Rahastuse kõrval pööratakse tähelepanu organisatsioonide nõustamisele, ärimudelite arendamisele ja ühiskondliku mõju mõõtmisele. Toetuste taotlejatele on loodud kasutajatugi, mis aitab leida sobiva rahastusmeetme ning lahendada taotlemisega seotud küsimusi.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Kohtade tutvustus

17. november

Portugali sotsiaalse innovatsiooni süsteem ja selle toimimine

Esimene õppereisipäev keskendus Portugali sotsiaalse innovatsiooni riiklikule korraldusele, Euroopa Liidu rahastuse kasutamisele ning organisatsioonidele, kes toetavad ühiskondlike probleemide lahendamisele suunatud algatusi. Hommikupoolikul toimusid kohtumised Portugali Ühtekuuluvuse ja Arengu Agentuuris (AD&C), pärastlõunal külastasime Casa do Impactot.

Portugali Ühtekuuluvuse ja Arengu Agentuur (AD&C)

Päeva alustasime Portugali Ühtekuuluvuse ja Arengu Agentuuris, kus tutvusime Euroopa Liidu rahastuse juhtimise ja koordineerimisega. AD&C on riiklik asutus, mis koordineerib Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamist ning toetab rahastusprogrammide kavandamist ja rakendamist.

Portugalis on Euroopa Liidu vahendite juhtimisel selgelt eristatud poliitiline ja tehniline tasand. Poliitilised otsused tehakse ministritevahelises koostöös, tehnilise ettevalmistuse ja koordineerimise eest vastutab AD&C. Iga uue rahastusperioodi eel määratakse kindlaks asutuste ülesanded ja vastutus.

Selline töökorraldus pälvis ka Eesti delegatsiooni tähelepanu. Osalejate hinnangul on Portugali süsteemi üks tugevusi eri poliitikavaldkondade koostöö ja selge vastutus. Sotsiaalsel innovatsioonil on Euroopa Liidu rahastuse kasutamisel kindel koht ning valdkonna arendamise eest vastutab konkreetne üksus. Eesti puhul tõstatus küsimus, kas vastutus on praegu liiga paljude asutuste vahel jagatud.

Kohtumisel arutati ka Euroopa Liidu järgmist, 2028.–2034. aasta rahastusperioodi.

Portugal Social Innovation: rahastus ja tugi ühiskondlikele algatustele

Järgmisena tutvustasid Luísa Bernardes ja Maria João Almeida Portugal Social Innovationi tegevust. Tegemist on riikliku algatusega, mille kaudu toetatakse Euroopa Sotsiaalfond+ vahenditest sotsiaalset innovatsiooni ja mõjuettevõtlust.

Portugali lähenemise eripära on erinevate rahastusmudelite kasutamine. Lisaks tavapärastele toetustele ühendatakse avalikku ja eraraha ning kasutatakse tulemuspõhist rahastamist. Kui süsteemi loomisel ei olnud kindlust, kas erasektor on valmis ühiskondliku mõjuga algatustesse investeerima, siis senine kogemus on näidanud, et selline koostöö on võimalik.

Samas tekitas tulemuspõhine rahastamine osalejates küsimusi. Kui rahastus sõltub üksnes kokkulepitud tulemuse saavutamisest, võib see muuta uute lahenduste katsetamise riskantseks. Ühe osaleja hinnangul vajaksid kohalikud omavalitsused tuge just katsetamiseks, sest kõik uuenduslikud lahendused ei saa õnnestuda. Kui katsetus annab häid tulemusi, on omavalitsusel lihtsam otsustada selle edasise rahastamise üle.

Oluline roll on Portugali süsteemis kohalikel omavalitsustel. Juba 1990. aastatel hakati arendama kohalikke sotsiaalseid võrgustikke, mille kaudu selgitati välja piirkondlikke probleeme ja otsiti neile lahendusi. Omavalitsused osalevad ka sotsiaalse innovatsiooni projektide rahastamises.

Eraldi tähelepanu pälvis Portugalis loodud kasutajatugi. Selle kaudu saavad toetuste taotlejad abi sobiva rahastusmeetme leidmisel, taotlemistingimuste mõistmisel ja tehniliste küsimuste lahendamisel. Kasutajatoe poole pöördumisi analüüsitakse, et tuvastada taotlemisprotsessi kitsaskohti ning parandada juhiseid ja töökorraldust. Kohtumisel käsitleti ka ühiskondliku mõju mõõtmist. Praktilise soovitusena jäi meelde, et projekti alguses tuleks kokku leppida vähemalt üks konkreetne mõõdik, mida kogu tegevuse vältel jälgitakse. Projektil võib tekkida ka muid positiivseid mõjusid, kuid eelnevalt määratud näitaja aitab hinnata, kas kavandatud muutus saavutati.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

MAZE: ühine mõjuagenda ja andmetel põhinevad otsused
Hommikupooliku viimase ettekande tegi MAZE esindaja Margarida Anselmo, kes tutvustas Impact Agenda 2030 algatust.
MAZE on Portugalis tegutsev organisatsioon, mis toetab ühiskondliku ja keskkonnamõjuga ettevõtteid ning aitab kujundada nende arenguks sobivaid tingimusi. Impact Agenda 2030 eesmärk on tuua kokku erinevad osapooled ja leppida kokku ühised suunad mõjuettevõtluse arendamiseks. Agenda koostamisse kaasati avaliku sektori, ettevõtete, investorite ja tugiorganisatsioonide esindajaid. Kokkulepitud tegevuste elluviimist jälgivad osapooled ise. Eesti delegatsioonile jäi silma, et kuigi nii paljude organisatsioonide kaasamine nõuab aega, aitab see luua ühist arusaama eesmärkidest ja vastutusest.
Huvi pakkus ka OneValue platvorm, mis võimaldab käsitleda ühiskondlike probleemide ja sekkumistega seotud kulusid. Osalejate hinnangul võiks selline lähenemine aidata avalikul sektoril paremini mõista, millistes valdkondades võimaldaksid uued lahendused kulusid vähendada või teenuseid tulemuslikumaks muuta.

Casa do Impacto: sotsiaalsete ettevõtete arengukeskus
Pärastlõunal külastasime Casa do Impactot, mis kuulub 1498. aastal asutatud Santa Casa da Misericórdia de Lisboa koosseisu. Santa Casa pakub sotsiaal-, tervishoiu- ja haridusteenuseid ning Casa do Impacto kaudu toetab sotsiaalseid ettevõtteid ja teisi ühiskondliku mõjuga algatusi. Keskus pakub mentorlust, arenguprogramme, tööruume ja tuge rahastuse leidmisel. Eesmärk on aidata organisatsioonidel oma ideid arendada ning kujundada tegevusmudelid, mis võimaldavad neil pikema aja jooksul tegutseda.
Osalejatele jäi silma, et rahaliste toetuste kõrval pööratakse palju tähelepanu organisatsioonide oskuste ja teadmiste arendamisele. Oluliseks peeti finantskirjaoskust, toimivat ärimudelit ja võimekust oma tegevust juhtida, sõltumata sellest, kas tegemist on mittetulundusühingu või äriühinguga. Huvi pakkus ka kogukonna kaasamine toetatavate projektide valimisse.
Arutelu tekitas ka Santa Casa rahastusmudel. Organisatsiooni tegevust rahastatakse muu hulgas loteriide ja õnnemängude tuludest. See võimaldab toetada ühiskondlikke eesmärke, kuid tõstatas osalejate seas eetilise küsimuse.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Teach For Portugal: haridusliku ebavõrdsuse vähendamine mentorite abil

Casa do Impactos tutvusime Teach For Portugali tegevusega.
Organisatsiooni eesmärk on vähendada hariduslikku ebavõrdsust ning tagada, et lapse tulevikuvõimalused ei sõltuks tema elukohast ega perekonna majanduslikust olukorrast.
Organisatsiooni esindaja tõi välja, et Portugalis võib vaesusest väljumine võtta hinnanguliselt viis põlvkonda. Haridust nähakse ühe olulisema võimalusena selle olukorra muutmiseks, sest koolis omandatud teadmised ja oskused mõjutavad otseselt noorte edasisi õppimis- ja töövõimalusi.
Teach For Portugal kuulub rahvusvahelisse Teach For All võrgustikku, mille Eesti partner on Noored Kooli. Kuigi organisatsioonide eesmärgid on sarnased, erinevad nende töökorraldused. Portugalis ei keskenduta eelkõige uute õpetajate koolitamisele, vaid mentorite kaasamisele koolidesse, kus õpilased vajavad täiendavat tuge.
Organisatsioon valib koole sihipäraselt, lähtudes piirkonna ja õpilaste sotsiaalmajanduslikust olukorrast.
Teach For Portugali tegevuse keskmes on kaheaastane mentorprogramm. Organisatsioon värbab ja koolitab mentoreid, kes asuvad tööle koolidesse ning teevad koostööd õpetajate ja koolijuhtidega. Mentoritele pakutakse kogu programmi vältel iganädalasi koolitusi ning tuge pedagoogiliste ja juhtimisoskuste arendamiseks.
Esimesel aastal keskendub mentor kooli ja õpilaste vajaduste tundmaõppimisele. Ta kaardistab olemasolevad ressursid, probleemid ja võimalused ning toetab õpetajaid igapäevases töös. Teisel aastal töötab mentor välja väikese arendusprojekti, mis aitab lahendada mõnda konkreetses koolis tuvastatud probleemi.
Programmi lõppedes saavad mentorid liituda vilistlasvõrgustikuga ning jätkata tegutsemist hariduses, avalikus sektoris või teistes ühiskondliku mõjuga valdkondades. Teach For Portugali eesmärk on seega kasvatada ka inimesi, kes suudavad tulevikus haridussüsteemi arengut mõjutada. Hetkel tegutseb algatus ligikaudu 100 Portugali koolis.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

55+: vanemaealiste oskused ja kogemused saavad uue rakenduse

Teine Casa do Impactos tutvustatud algatus oli 55+, mis aitab üle 55-aastastel inimestel kasutada oma oskusi, teenida lisasissetulekut ja hoida sotsiaalseid kontakte.

Algatuse esindaja Sara alustas tutvustust Manuela looga. Pärast aastakümneid rahvusvahelises ettevõttes töötamist jäi Manuela pensionile ning avastas, et senine igapäevarutiin ja suhtlusringkond olid kadunud. Vahel läks ta toidupoodi üksnes selleks, et kellegagi rääkida. Kuigi tal oli palju teadmisi ja kogemusi, tundis ta, et neid ei ole enam kellelegi vaja. Selliste olukordade ennetamiseks 55+ loodigi.

Algatuse keskmes on veebiplatvorm, mis ühendab üle 55-aastased teenusepakkujad eraisikute, ettevõtete ja organisatsioonidega. Platvormi kaudu saab pakkuda näiteks aiatöid, toiduvalmistamist, lastehoidu, koduseid pisiremonditöid või koolitusi. Inimesed valivad ise oma tegevused, töökoormuse ja ajakava.

Kõik teenused on tasustatud, sest lisaks sissetulekule aitab tasu väärtustada inimeste oskusi ja tööd. Kui abivajaja ei saa teenuse eest ise maksta, kaasatakse rahastusse kohalikke omavalitsusi või teisi koostööpartnereid. Lisaks teenuste vahendamisele korraldab 55+ ühistegevusi ja tegeleb vanuselise diskrimineerimise vähendamisega.

Kaheksa tegevusaasta jooksul on platvormiga liitunud üle 5600 inimese, kellest ligikaudu 500 pakub aktiivselt teenuseid. Teenusepakkujatele on makstud üle 400 000 euro ning teenuseid on kasutanud umbes 1700 peret ja koostööpartnerit. Organisatsiooni tagasiside järgi on üle 92% osalenutest märganud oma elus positiivseid muutusi.

2019.aastal neljas Lissaboni linnaosas alustanud algatus on laienenud üle Portugali ning 2026. aastal ka Barcelonasse. Järgmise sammuna kavandati laienemist Málagasse.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm
KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

18. november

Sotsiaalse innovatsiooni arendamine praktikas

Õppereisi teine päev viis meid Lissabonis asuvasse Impact Hubi Penha keskusesse. Kui esimesel päeval keskendusime peamiselt Portugali sotsiaalse innovatsiooni rahastamisele ja riiklikule korraldusele, siis nüüd tutvusime organisatsioonidega, kes aitavad uusi lahendusi arendada ja ellu viia. Päeva teises pooles jagasid Eesti ja Slovakkia esindajad oma riikide kogemusi.

Impact Hub Lisbon: tugikeskus ühiskondliku mõjuga ettevõtetele

Impact Hub Lisbon on osa rahvusvahelisest Impact Hubi võrgustikust, mis ühendab ühiskondliku ja keskkonnamõjuga ettevõtjaid ning organisatsioone. Keskuse eesmärk on aidata uutel ideedel areneda toimivateks lahendusteks, pakkudes ettevõtjatele mentorlust, arenguprogramme, tööruume ja koostöövõimalusi.

Lisaks rahastuse leidmisele pööratakse tähelepanu ärimudeli arendamisele, klientide leidmisele ja ettevõtjate oskuste kasvatamisele. Oluline on, et ühiskondlikku probleemi lahendav ettevõte suudaks oma tegevust jätkata ka pärast esialgse toetuse lõppemist.

Impact Hubi tugevuseks on ettevõtjate ühendamine teiste organisatsioonide, ekspertide ja võimalike klientidega. Keskus ei paku üksnes nõustamist, vaid loob keskkonna, kus ettevõtted saavad oma lahendusi katsetada ja koostööpartnereid leida.

Impact Hubis tutvustatud algatused

Külastuse käigus tutvusime mitme algatusega, mis tegelesid nii sotsiaalsete kui ka keskkonnaprobleemide lahendamisega.

LX Circular: ringmajanduse ideedest toimivate lahendusteni

Üks Impact Hubi tutvustatud programme oli LX Circular, mis toetab ringmajandusega tegelevaid iduettevõtteid. Programmi eesmärk on aidata arendada lahendusi, mis vähendavad jäätmeteket, pikendavad materjalide kasutusiga ja võimaldavad olemasolevaid ressursse paremini kasutada.

2026.aasta programmi kuulus 11 iduettevõtet viiest riigist. Lisaks toimus ideede arendamise programm, milles osales 84 inimest 21 riigist. Osalejad otsisid lahendusi ettevõtete esitatud probleemidele ning töötasid välja uusi ringmajanduse ideid.

Sustain: meditsiinilistest plastijäätmetest ehitusmaterjalid

Sustain arendab tervishoiusektoris tekkivatest plastijäätmetest soojus- ja heliisolatsioonimaterjale. Ettevõtte eesmärk on anda lühikese kasutuseaga plastmaterjalidele uus otstarve ning vähendada ehitusmaterjalide tootmise keskkonnamõju.

Ettevõtte esitatud andmetel moodustavad taaskasutatud materjalid nende toodetest ligikaudu 85–90%. Sustaini hinnangul võib toodete süsinikujalajälg olla umbes poole väiksem kui tavapärasel mineraalvillal.

Ettevõtte ärimudelil on kaks tuluallikat. Ühelt poolt makstakse Sustainile plastijäätmete vastuvõtmise ja käitlemise eest, teisalt teenitakse tulu valmistatud isolatsioonimaterjalide müügist.

Väikesed plastitöötlemisseadmed muudavad ringmajanduse kättesaadavamaks

Teine tutvustatud ettevõte arendab väikeseid ja modulaarseid seadmeid, millega saab kasutatud plasti kohapeal purustada ning sellest uusi tooteid valmistada.

2023.aastal asutatud ettevõtte seadmed on mõeldud näiteks koolidele, kogukondlikele töökodadele, vabaühendustele ja väikeettevõtetele.

Ettevõte müünud ligikaudu 154 seadet 26 riiki neljal kontinendil. Seadmete teoreetiline töötlemisvõime täisvõimsusel ulatub kokku umbes 190 tonnini plastini.

Lahenduse eesmärk on muuta plasti taaskasutamine kättesaadavaks ka väiksematele organisatsioonidele, kellel puudub võimalus investeerida suurtesse tööstuslikesse seadmetesse. Nii saavad näiteks koolid ja kogukonnad ise materjale töödelda ning ringmajanduse põhimõtteid praktikas rakendada.

Digitaalne platvorm annab ehitus- ja tootmisjääkidele uue elu

Kolmas ringmajanduse algatus keskendub kasutamata ehitus- ja tootmismaterjalide vahendamisele.

Ettevõtte loodud digitaalne platvorm aitab kokku viia organisatsioonid, kellel jääb materjale üle, ning inimesed ja ettevõtted, kes saaksid neid oma projektides kasutada.

Materjalid pildistatakse, kirjeldatakse ja lisatakse veebikeskkonda, kus neid saab otsida näiteks mõõtude, värvide ja muude omaduste järgi. Kasutajate seas on arhitektid, disainerid ja ettevõtted.

Erinevalt tavapärasest materjalilaost ei kogu ettevõte ülejääke enda juurde. Materjalid jäävad esialgu omanike juurde ning platvorm aitab korraldada nende leidmist ja edasist kasutamist.

LAI: tehisintellekt aitab jäätmeteket ennetada

Portugali iduettevõte LAI arendab tehisintellektil põhinevat lahendust, mis aitab ettevõtetel ja omavalitsustel vähendada jäätmeteket ning sellega seotud kulusid.

Ettevõtte esindaja selgitas, et tavapärase jäätmekäitluse kõrval tuleks rohkem tähelepanu pöörata sellele, miks jäätmed üldse tekivad ja kuidas nende tekkimist vältida.

LAI kogub organisatsioonide olemasolevaid andmeid ning võimaldab töötajatel lisada teavet ka teksti, piltide ja häälkirjelduste abil. Tehisintellekt analüüsib kogutud andmeid ja pakub soovitusi töökorralduse parandamiseks.

Näiteks toitlustusasutustes saab süsteem jälgida toidujäätmete hulka ning arvestada menüüde, nädalapäevade ja nõudluse muutustega. Selle põhjal aitab lahendus prognoosida, kui palju toitu järgmisel päeval valmistada.

Spongform: biolagunevad kasvatusalused põllumajandusjääkidest

Spongform arendab põllumajanduses ja metsanduses tekkivatest kõrvalsaadustest biolagunevaid materjale, millega saaks asendada taimekasvatuses kasutatavaid plastist kasvatusaluseid ja taimepotte.

Ettevõtte üks peamisi tooteid on Sprout Pad, mis on mõeldud noortaimede kasvatamiseks. Selle võimalik eelis on, et taime saaks koos kasvatusalusega otse mulda istutada, vähendades ümberistutamisega seotud tööd ja taimede kahjustamise ohtu.

Spongform on teinud esimesi välitingimustes katsetusi Poolas, kus ettevõtte sõnul saavutati 98% edukuse määr.

VoCooking Lab: vanemaealiste naiste oskused saavad uue rakenduse

VoCooking Lab on algatus, mis kaasab üle 60-aastaseid naisi toitlustustegevusse, pakkudes neile lisasissetulekut, suhtlemisvõimalusi ja võimalust oma oskusi rakendada.

Algatust veab Fermenta koostöös Impact Hub Lisboniga. Projekti on toetatud Portugal Inovação Sociali rahastusmudeli kaudu.

VoCooking Labi tegevuses osaleb regulaarselt ligikaudu kümme naist, kes valmistavad toitu ja täidavad toitlustustellimusi. Lisaks osalevad teised vanemaealised töötubades ja kogukonnategevustes. Kuigi osalejatel on sageli aastakümnete pikkune toiduvalmistamise kogemus, tuleb professionaalses köögis töötamiseks läbida väljaõpe.

Toitlustuses osalevatele naistele makstakse võrdset tunnitasu. Projekti raames arendatakse ühistulist tegevusmudelit, kus toitlustusest saadav tulu jagatakse osalejate vahel vastavalt tehtud töötundidele.

One Value: kuidas hinnata sotsiaalse innovatsiooni majanduslikku mõju?

Portugalis tutvustati ka One Value'i platvormi, mis aitab hinnata sotsiaalse innovatsiooni võimalikku majanduslikku mõju. Tegemist on avaliku veebikeskkonnaga, kuhu on koondatud andmed Portugali riigi kulutuste kohta viies valdkonnas: sotsiaalkaitse, haridus, tervishoid, tööhõive ja justiitsvaldkond.

Platvorm loodi koostöös Fundação Calouste Gulbenkiani, MAZE Impacti ja Portugal Inovação Socialiga. Selle eesmärk on muuta avaliku sektori kulud paremini kättesaadavaks ja võrreldavaks, et uute lahenduste arendajad saaksid hinnata, millist ühiskondlikku ja majanduslikku kasu nende tegevus võiks tuua.

Näiteks toodi õppereisil välja, et ühe lapse asendushooldus hoolekandeasutuses maksab Portugalis ligikaudu 2479 eurot kuus ehk ligi 30 000 eurot aastas. Kui mõni ennetav programm aitab vältida lapse sattumist asendushooldusele, saab selle näitaja abil hinnata programmi võimalikku majanduslikku väärtust.

Eesti ja Slovakkia kompetentsikeskuste kogemuste vahetamine

Pärastlõunal tutvustasid Eesti ja Slovakkia esindajad oma riikide tegevusi sotsiaalse innovatsiooni arendamisel.

Slovakkia kompetentsikeskuse tegevust alustati 2021. aastal. Tegemist ei ole eraldi füüsilise asutusega, vaid avaliku sektori struktuuri juurde loodud koostöö- ja teadmuskeskkonnaga.

Keskuse neljaliikmeline meeskond töötab igapäevaselt Euroopa Sotsiaalfond+ rahastusmeetmete kavandamisega. Kompetentsikeskuse tegevus võimaldab neil tuua kokku vabaühendused, ettevõtted, teadlased ja avaliku sektori esindajad ning kasutada saadud teadmisi rahastusmeetmete arendamisel.

Slovakkia üks peamisi eesmärke on suurendada arusaama sotsiaalsest innovatsioonist. Selleks on loodud veebiplatvorm, kust leiab rahastusvõimalusi, uuringuid, juhendmaterjale ja näiteid toetatud projektidest.

Platvormi oluline osa on sotsiaalse innovatsiooni teekaart, mis aitab kasutajal samm-sammult liikuda probleemi määratlemisest ja lahenduse kavandamisest mõju hindamise ning rahastustaotluse ettevalmistamiseni.

Slovakkias on välja töötatud ka seitse sotsiaalse innovatsiooni tunnust, mida kasutatakse projektide hindamisel. Lisaks oodatakse taotlejatelt muutuste teooria koostamist, et nad oskaksid põhjendada, millist probleemi lahendatakse ja milliseid tulemusi soovitakse saavutada.

Eesti esindajad tutvustasid omakorda siinset sotsiaalse innovatsiooni kompetentsikeskuse arendamist ning Šveitsi–Eesti koostööprogrammi tegevusi.

Kogemuste vahetamine tõi esile, et riikide erinevast töökorraldusest hoolimata on mitmed väljakutsed sarnased. Oluline on suurendada teadlikkust sotsiaalsest innovatsioonist, toetada organisatsioone uute lahenduste väljatöötamisel ning luua paremad võimalused nende mõju hindamiseks.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

19. november

Reflektsioon

Portugali õppereisi kolmas päev oli pühendatud refleksioonile. Eesti ja Slovakkia esindajad arutasid, milliseid teadmisi eelnevatest kohtumistest kaasa võtta ning kuidas neid oma riikides rakendada.

Ühe olulise teemana tõusis esile Portugali rahastamissüsteem, kus sotsiaalse innovatsiooni väärtust püütakse seostada avaliku sektori kulude ja võimaliku kokkuhoiuga. Arutati, kuidas ennetavate lahenduste abil vähendada tulevasi kulusid ning suunata ressursse toimivate algatuste arendamisse. Samuti rõhutati, et projektide kavandamisel tuleb selgelt sõnastada soovitud muutus ning hinnata, kas seatud eesmärgid on ka tegelikult saavutatud.

Eestis on vaja sotsiaalset innovatsiooni paremini mõista ja märgata

Eesti esindajate arutelus tõusis keskse küsimusena esile sotsiaalse innovatsiooni vähene tuntus. Tõdeti, et selle tähendus ja praktiline väärtus ei ole piisavalt selged isegi avaliku sektori tasandil. Sageli seostatakse mõistet üksnes sotsiaalabi või -teenustega, kuigi tegelikult hõlmab see palju laiemalt ühiskondlike probleemide uudset lahendamist.

Samas leiti, et Eestis võib sotsiaalset innovatsiooni olla märksa rohkem, kui praegu osatakse märgata. Näiteks sünnib kohalikes kogukondades ja programmide toel lahendusi, millel võiks olla potentsiaali levida ka teistesse piirkondadesse. Arutati, kuidas selliseid algatusi paremini üles leida, nende mõju hinnata ning toetada nende laiemat kasutuselevõttu.

Ühe ideena pakuti välja kuulutada Eestis välja sotsiaalse innovatsiooni aasta. Samuti peeti vajalikuks lihtsaid ja arusaadavaid õppematerjale, näiteks animatsioone, mõttekaarte ning e-õppeprogrammi, mis aitaks nii uutel kui ka juba töötavatel spetsialistidel mõista sotsiaalse innovatsiooni olemust ja rakendusvõimalusi.

Ühekordsete projektide asemel on vaja pikaajalist tuge

Arutelus pöörati tähelepanu ka sotsiaalse innovatsiooni rahastamise jätkusuutlikkusele. Kuna mitmed Eestis praegu elluviidavad valdkondlikud programmid lähenevad lõpule, peeti oluliseks leida pikaajaline rahastus.

Portugali kogemuse põhjal arutati ka sotsiaalse innovatsiooni inkubaatorite loomist ja püsivamat rahastamist. Võimalike tegevustena pakuti välja ka sotsiaalse innovatsiooni katsekeskkonna loomine, kus

organisatsioonid saaksid uusi lahendusi turvaliselt proovida. Lisaks arutati temaatiliste töörühmade, arenduspäevade ja koostööprogrammide korraldamist, mis tooksid ühiste probleemide lahendamiseks kokku erinevate valdkondade inimesed.

Muutused algavad koostööst ja isiklikust vastutusest

Lisaks rahastamisele ja uutele programmidele räägiti usalduse ning koostöö olulisusest. Rõhutati, et ühiskondlikele probleemidele ei tuleks lahendusi luua üksnes inimeste jaoks, vaid koos nendega. See eeldab senise mõtteviisi muutmist, inimeste kaasamist ja erinevate osapoolte tihedamat koostööd.

Arutelus kõlas ka mõte, et õppereisil osalenutel on isiklik vastutus saadud teadmisi edasi anda.

Kolme päeva jooksul tutvustatud Portugali kogemused andsid Eesti ja Slovakkia esindajatele uusi ideid, kuid tõid esile ka vajaduse kohandada lahendusi kohalike oludega. Õppereisi lõpetanud aruteludes jäi kõlama, et sotsiaalse innovatsiooni arendamiseks ei piisa üksnes uutest projektidest. Vaja on pikaajalist vaadet, toimivat koostööd, selgeid eesmärke ning inimesi, kes on valmis saadud teadmisi oma igapäevases töös kasutama.

ŠVEITSI–EESTI koostööprogramm

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital